

Al 500 boten passeerden de Zaandijker Sluis

Het Gilde van de Zaandijker Sluiswachters heeft zondag 13 augustus 1998 het 500e vaartuig door de vorig jaar heropende 'Gerrit Jan Honigsluis' laten passeren.

Een feit waarmee volgens de Stichting Vrienden Zaandijker Sluis het belang van de sluis voor de recreatievaart is aangetoond.

Voor geïnteresseerden die willen zien hoe de boten door de sluis worden gevoerd, houdt de stichting op zaterdag 23 augustus 1998 tijdens de Zaandijkse braderie van elf uur 's morgens tot vier uur 's middags een demonstratie. Ook bestaat de mogelijkheid een rondje over de Zaan te varen.

De stichting heeft voor deze gelegenheid bovendien een speciaal Sluistrommeltje laten maken met op het deksel een zeefdruk van de sluis. De opbrengst van de trommeltjes komt ten goede aan het Gilde van Zaandijker Sluiswachters.

Dagblad Zaanstreek 14 augustus 1998

Ab Rijken gezicht van de Zaandijkersluis

Eigenlijk hebben we 22 gezichten van de sluis. Ik ben alleen maar voorzitter van de stichting Zaandijkersluis en coördineer van de diensten van de sluiswachters", aldus Ab Rijken (68). Ook in 1998 blijkt weer hoe vaak de recreatie-schippers gebruik maken van deze sluis. "Het is dan ook de enige uitgang van het Westzijderveld."

*Links voorzitter Herman Olde naast zijn voorganger Ab Rijken.
Foto gemaakt in 2009*

Hoewel hij als kleine jongen bijna verdronken is bij de sluis, is voor Rijken deze authentieke plek heilig. "Ik ben een geboren en getogen Zaandijker. Ik heb met mijn ouders jaren aan de Lagedijk gewoond. Aan de Zaankant. Ik heb een fijne jeugd hier doorgebracht en het Zaandijker wijd heb ik in mijn hart gesloten. Het is hier zelfs mooier dan in de Gortershoek. Als het aan mij lag zou ik hier weer willen wonen, maar ja de huizen zijn zo duur."

Druk met hobbies

Tot aan de VUT werkte Rijken als technisch vertegenwoordiger bij een Amsterdamse firma. Daarvoor was hij monteur bij Garage Zwart. "Ik ben nu met pensioen en het bevalt me best. Ik heb het soms zelfs zo druk dat ik me echt afvraag hoe ik ooit heb kunnen werken." Behalve voor de sluis is de Zaandijker actief bij het wijkbeheer ("Dat is eigenlijk iets voor de jongeren.") de bridgeclub, voetbalclub Blauw Wit in Wormer want ik mocht niet op zondag voetballen, de harmonie en voor de kerk. "Ik ben een gezelligheidsdier. Ik heb graag mensen om me heen."

Sociaal gebeuren

Wat betreft gezelligheid zit Rijken goed bij de Zaandijkersluis. "Ik schut de sluis dan wel niet maar zit hier toch regelmatig. Op een mooie dag komen er tientallen bootjes langs. En ook komen hier steeds meer mensen naar toe om tussen de middag hun broodje op te eten. Ondertussen genieten van het uitzicht." Toeristen hebben de sluis ontdekt als fotogenieke locatie. "Als ze vanaf de Lagedijk richting de Zaan fotograferen zie je op de achtergrond molen De Bonte Hen. Prachtig!"

Rijken kijkt al weer uit naar het schuttersfestival van zaterdag 22 augustus. "Dat wordt gelijk met de braderie gehouden. De mensen kunnen dan gratis meevaren. Dat vinden toeristen heel raar dat ze iets gratis krijgen."

Mooiste plek om te wonen?

"Het Zaandijker wijd natuurlijk."

Wie zou u graag in levende lijve ontmoeten?

"Mijn ouders, maar die zijn al jaren geleden overleden."

Wat is het mooiste in uw leven?

"Om te beginnen mijn kinderen en kleinkinderen. Verder speel ik regelmatig op het orgel in de Parklaankerk. Dat doe ik al 42 jaar. Het is zo mooi om voor die gemeenschap te spelen. Dat je mensen kan laten zingen en enthousiast kan maken."

Noordhollands weekblad 1998

Even kapitein van de Sluis

Een smal stenen pad langs de sluis voert naar het sluiswachtershuisje waar Ab Rijken en Jan Duijvis, beiden lid van de Stichting van de Zaandijker Sluis, bij de warme kachel zitten te wachten.

De kleine vierkante ruimte is simpel ingericht met een tafeltje, stoelen, wat kasten en een koelkast. "Je hebt hier een uniek uitzicht over de Klaverpolder", zegt Rijken terwijl hij wijst naar de ramen rondom waarvan op dat moment de luiken helaas gesloten zijn. "Dat verveelt nooit!"

De Zaandijker Sluis was vanaf de jaren '70 afgesloten met een damwand. Ooit ontstonden er bij de gemeente Zaanstad zelfs plannen om de sloot aldaar dicht te gooien. Maar de Zaandijkse gemeenschap stak daar een stokje voor.

Bord

Bij de heropening van de Zaandijker Sluis in augustus 1996 (vanaf dat moment trouwens omgedoopt in de Gerrit Jan Honigsluis) hing een bord boven de sluis waarop in onvervalst Zaans stond: Nou skepe deur 't sloisie draive, ken Zaandaik Zaandaik weer blaive.

Een Zaans dorp zonder sluis dat kon niet. Luc Ooms nam begin jaren negentig het initiatief om de Zaandijker Sluis in al haar glorie te herstellen. Voor hij het wist kreeg hij de steun van een groep dorpsgenoten. Er werd begonnen aan het opknappen van het sluiswachtershuisje. Ongeveer tegelijkertijd liet de gemeente Zaanstad (in verband met het 500-jarig bestaan van Zaandijk in 1994) een bank plaatsen bij dit huisje. Gezeten op deze bank kunnen de liefhebbers genieten van een weids uitzicht op de Zaan, een deel van de Zaanse Schans en het Zaanse landschap.

"Ons idee om de sluis in het weekend en op feestdagen door een groepje vrijwilligers te laten bedienen sloot destijds mooi aan bij de opzet van waterschap Het Lange Rond, de eigenaar van de sluis, om de recreatie te bevorderen", vertellen Duijvis en Rijken.

De aanvankelijke scepsis bij de gemeente en het waterschap. bestond ten aanzien van plannen, is inmiddels omgeslagen in enthousiasme."

Sociaal trefpunt

Onder de Stichting Vrienden van de Zaandijker Sluis valt het gilde van de sluiswachters. In totaal 24 Zaandijkers bedienen bij toerbeurt op een zater- of zondag (en feestdagen) de sluis. Gemiddeld draait iedere sluiswachter 2 1/2 dag per seizoen.

Het enthousiasme is net zo groot als in het begin. Het is gewoon leuk om te doen, ongeacht het weer. Als het zonnetje schijnt heb je zoveel aanloop en komen er zoveel bootjes door de sluis, de tijd vliegt voorbij. Zo'n sluis is echt een sociaal trefpunt. Er komen ook vaak toeristen langs. Die vinden het prachtig", vertelt Rijken. "Mocht het weer tegenzitten, dan komen er natuurlijk minder bootjes langs. Maar er zijn genoeg sluiswachters die dat helemaal niet erg vinden. Die zitten te lezen of gewoon te genieten van de stilte en het uitzicht."

Ook de brug open

"Dit werk houdt wat in, dat is het ook. Je bent kapitein van de sluis. Je moet niet alleen de sluis openzetten maar bij hoge bootjes ook de brug", vertelt Rijken door. De sluis ligt op een populaire vaarroute, zo blijkt. uit het aantal bootjes dat inmiddels geschut is. Het eerste seizoen in 1996, dat slechts enkele weken duurde, voeren een kleine tweehonderd bootjes door de sluis. Het jaar daarna kwamen er tussen april en september 1008 bootjes (!) langs. Het waterschap vindt het prachtig, vooral ook omdat er nu ervaren sluiswachters in de buurt van de sluis wonen. Er wordt zo nu en dan zelfs op werkdagen een beroep op ons gedaan."

Goed voorbeeld doet volgen ...

Gezien het succes van het vrijwillig bedienen van de G.J. Honigsluis in hun eigen dorp, hebben de Zaandijkse enthousiastelingen nu het oog laten vallen op de Mallegatsluis in Zaandam. Deze sluis in de Mallegatsloot wordt op doordeweekse dagen bediend door het waterschap Het Lange Rond, maar blijft in

het weekeinde gesloten. Reeds in de voorbereiding merkten de mannen van de Stichting Vrienden Zaadijker Sluis dat er bij omwonenden van de sluis genoeg animo is om de sluis in het weekend te bedienen. "Er hebben zich al twaalf buurtbewoners aangemeld. Eigenlijk moet je een groep van minimaal twintig man hebben, maar volgens ons halen we dat aantal wel." In juni start een proefperiode van twee maanden. In het begin zullen de weekend-sluiswachters in spÃfÂ© worden bijgestaan door hun ervaren collega's uit Zaadijk. Als de proef lukt en ze gaan daar echt draaien, dan zullen ze op den duur een zelfstandige organisatie opzetten."

Podium op een dekschuit

Het tweede Zaadijker Sluisfestival (bij de Gerrit Jan Honigsluis) vindt dit jaar plaats op zaterdag 6 juni. Dan is het nieuwe relatiegeschenk voor het eerst te koop: een drinkbeker met daarop de sluis afgebeeld. Tussen 14.00 en 17.00 uur treden er verschillende bands en artiesten op vanaf een 'bijzonder podium: een dekschuit die afgemeerd ligt in de sluis.

Noordhollands weekblad 7 mei 1998

Duizendste boot passeert Zaandijker Sluis

De leden van de stichting Zaandijker Sluis dronken afgelopen zaterdag een kruidenbitter vanwege een speciale gebeurtenis. Samen met enkele tientallen mensen zagen ze vanaf de kade hoe de duizendste boot de fraai gerestaureerde sluis passeerde.

De Zaandijker Sluis bestaat een jaar en niemand van de stichting had vooraf durven dromen dat hun sluis zo vaak gebruikt zou worden. Bestuurslid Luc Ooms noemt het zelfs 'verrassend' dat de boot van de familie Tuin afgelopen zaterdag al het duizendste vaartuig bleek dat moest worden geschut.

Met ruim twintig vrijwilligers bemant de stichting bijna dagelijks de sluis. Handmatig hanteren de leden de pikhaak om de sluisdeuren te openen, en openen het luik aan de Zaankant om het waterniveau in de sluis bij het passeren van een boot op peil te houden. Op topdagen moesten de vrijwilligers de afgelopen zomer wel veertig boten doorlaten.

Het werkje blijkt zo populair onder Zaandijkers dat de stichting zo nu en dan nieuwe vrijwilligers krijgt. "We streven naar vrijwilligers uit zowel oud-Zaan dijk als de nieuwbouw rond het gemeentehuis want daar wonen veel botenbezitters. Bovendien krijg je zo de mix tussen oud en nieuw Zaandijk", zegt Ooms. Men vindt het hartstikke leuk om te doen.

De sluis heeft ook een sociale functie, men komt hier graag naar het gezellige sluiswachtershuisje. En toeristen maken vanaf dit punt vaak foto's met de Zaanse Schans op de achtergrond.

In de toespraak, die voorzitter Ab Rijken van de stichting zaterdag hield, bedankte hij de gemeente omdat die de restauratie van de sluis mede mogelijk heeft gemaakt. Behalve waarnemend dijkgraaf Jan Kriek was daarom wethouder Rens Berkhout uitgenodigd. "We hadden dit resultaat op geen stukken na verwacht", aldus Ooms. "Het toont aan dat de Zaandijker Sluis absoluut in een behoefte voorziet."

Dagblad Zaanstreek 21 oktober 1997

Gerrit Jan Honigsluis druk bevaren

De recreatievaart neemt duidelijk in de belangstelling toe, dat is merkbaar op de Zaandijkersluis (in 1996 heropend als de Gerrit Jan Honigsluis).

In augustus 1997 werd het vijfhonderdste vaartuig geschut. Een record, terwijl voor de opening vele omstanders dachten; 'Het is wel leuk die sluis, maar echt druk zal het er toch niet worden'. "Deze gedachte is dus gelogenstraft", laat Jan Duijvis van de Stichting Vrienden Zaandijker Sluis weten.

Braderie

De sluis wordt in het weekend van 's morgens 8.00 tot 's avonds 18.00 uur bediend door het Gilde van de Zaandijker Sluiswachters. Op doordeweekse dagen op telefonische afspraak. Waterlief-hebbers kunnen nu uitjes maken naar het Alkmaardermeer en door de grachten van Amsterdam. Zaterdag 23 augustus, tijdens de Zaandijkse braderie, wordt door de Stichting Vrienden Zaandijker Sluis het 'skuttenvaeren' gehouden van 11.00 tot 16.00 uur.

Dan bestaat er de gelegenheid, voor de mensen die geen bootje hebben, om het schutten en de gezelligheid rond de sluis zelf mee te maken en een rondje over de Zaan te varen.

Sluistrommeltje

De stichting heeft voor deze gelegenheid een speciaal Sluistrommeltje laten vervaardigen met op de deksel een zeefdruk van de sluis, een collectoritem want de oplage is beperkt (vijfhonderd exemplaren). Een trommeltje kost vijf gulden. De opbrengst is bestemd voor de instandhouding van het Gilde van de Zaandijker Sluiswachters.

Zaankanter 20 augustus 1997

Sluisfestijn 31 mei 1997

Het eerste Zaandijkersluisfestival 31 mei 1997 is een succes geworden. Daarom is besloten het festijn ook in 1998 te houden.

De belangrijkste sponsor, waterschap Het Lange Rond, heeft bij monde van waarnemend dijkgraaf J. Kriek beloofd ook voor een tweede Zaandijkersluisfestival geld beschikbaar te stellen.

J. Duijvis, voorzitter van het Zaanse Muziek Overleg (ZMO) en secretaris van de stichting 'Vrienden van de Zaandijker sluis', is erg te spreken over de belangstelling voor het festival.

De sluis aan de Lagedijk, die een verbinding vormt tussen de Zaan en het Guisveld, werd gedurende zaterdag door honderden mensen bezocht om optredens bij te wonen van onder meer het 'Groot Westgraftdijks Smartlappenkoor' en het Zaandijks Fanfare Corps (ZFC). Het festival is bedoeld om de aandacht voor de sluis, die vorig jaar na jaren weer in gebruik is genomen, levend te houden. Het was zaterdag prachtig weer. De naburige kroeg deed goede zaken. Een rijstrook van de Lagedijk was afgesloten om genoeg ruimte te bieden.

De festiviteiten rond de sluis en het verkeer werden in goede banen geleid door de negen vrijwillige sluiswachters van de Zaandijker sluis, die in augustus 1996 tijdens de heropening trouwens officieel tot Gerrit Jan Honigsluis is gedoopt.

Dag van de Muziek

Zaterdag was ook de Dag van de Muziek. In het centrum van Zaandam waren diverse optredens van onder meer drumbands. De Gemeentelijke Muziekschool aan de Westzijde hield open huis.

De sluis in Zaandijk is jarenlang afgesloten geweest. Een groep enthousiastelingen, verenigd in de 'stichting', besloot een paar jaar geleden een actie op touw te zetten om de schutplaats van de ondergang te redden. Want de kans was groot dat de sluis gedempt zou gaan worden. Vele andere sluisjes in de Zaanstreek zijn al gesloopt.

Jarenlang werden ze gezien als 'nutteloze geldverslinders'. Het lukte de Zaandijkers genoeg geld bijeen te krijgen voor een restauratie. Die kostte 3,5 ton, waarvan de gemeente Zaanstad 2,3 ton heeft bijgedragen, de provincie en waterschap Het Lange Rond ieder een halve ton en het Koninklijk Nederlands Watersportverbond (KNWV) en het Honig Laanfonds samen 20.000 gulden. De naastgelegen brug is ongeveer gelijktijdig opgeknapt. De Zaandijker sluis is daarmee weer een volwaardige verbinding geworden. Er is volgens Duijvis sinds de heropening vorig jaar meer dan tweehonderd keer gebruik van gemaakt.

Prinsengrachtconcert

De stichting Vrienden van de Zaandijker sluis wil meer, blijkt uit de woorden van Duijvis. "De Honigsluis moet een 'cultureel podium worden. Er moeten activiteiten plaatsvinden die doen denken aan het Prinsengrachtconcert in Amsterdam. Al is dat misschien iets sterk uitgedrukt. Waar het vooral om gaat is dat de Zaandijkers; en ook mens en van buiten het dorp, kosteloos kunnen genieten van wat er, in, op en rond de sluis gebeurt. Het Zaandijkersluisfestival moet jaarlijks terugkeren." .

Te vroeg

"Dat het festival ditmaal op de Dag van de Muziek is gehouden is deels bewust gedaan. Het kwam leuk uit. Maar volgend jaar zullen de activiteiten niet meer samenvallen. Want dan wordt de Zaanse Dag van de Muziek op 16 mei gehouden. Dat is voor het Zaandijkersluisfestival net iets te vroeg. Belangrijk voor het slagen van ons festival is namelijk het weer", aldus Duijvis.

Dagblad Zaanstreek 2 juni 1997

Zaandijkersluis vernoemd naar Gerrit Jan Honig

De Zaandijker sluis aan de Lagedijk heeft een nieuwe naam: de Gerrit Jan Honigsluis.

Met het zichtbaar maken van een naambord onthulde burgemeester J. Bruinsma-Kleijwegt van Zaanstad zaterdag 26 augustus 1996 onder grote belangstelling de nieuwe naam van de gerestaureerde doorgang tussen de Zaan en het 'Guisveld'. De openingsceremonie liep uit op een vrolijk dorpsfeest dat 's avonds zijn vervolg kreeg tijdens het jazzfestival 'Jazz op de echte Dijk'.

De restauratie van de Gerrit Jan Honigsluis kostte 350.000 gulden. De gemeente Zaanstad heeft 200.000 gulden bijgedragen. Waterschap Het Lange Rond betaalde 50.000 gulden en de provincie Noord-Holland een zelfde bedrag. De sponsors - het Koninklijk Nederlands Watersportverbond (KNWV) en het Honig Laan Fonds - hebben samen 20.000 gulden bijgedragen. Een tekort van 30.000 gulden is gedekt door Zaanstad en het waterschap.

Toespraak

Bruinsma vertelde in een korte toespraak veel waardering te hebben voor de wijze waarop de Zaandijkers hun doel, volledige restauratie van de sluis, hebben bereikt. "Wat in Zaandijk is gebeurd wordt gedragen door de dorpsbewoners. Als gemeente kun je daar niet omheen. Je wordt dan wel gedwongen geld te geven." Even later liet Bruinsma een doek naar beneden vallen waardoor de naam zichtbaar werd. Zaandijker Gerrit Jan Honig (1864-1955) was historicus en heeft veel geschreven over zijn dorp.

Tijdgeest

Dijkgraaf J. Kriek toonde zich verheugd over het feit dat de Zaandijker sluis behouden is gebleven. "Vele Zaanse sluizen zijn gedempt omdat ze als nutteloze geldverslinders werden ervaren. Hier in Zaandijk keerde de tijdgeest het tij. De Zaandijkersluis is gered van de ondergang." De dijkgraaf opende samen met Bruinsma de sluisdeuren waarna een vlet je met daarop een in Zaandijkse klederdracht gestoken stel vanaf de Zaan als eerste binnenvoer.' Het was aan wethouder L. Berkhout om de, eveneens opgeknapte, naastgelegen brug te openen. Ondertussen speelde het Zaandijks Fanfare Corps 'lang zullen ze leven' en voer het' vletje richting Guisveld.

Met de heropening van de sluis werd ook de ploeg vrijwillige sluiswachten geïnstalleerd. Zij zullen de Gerrit Jan Honigsluis in de weekeinden bedienen. De openingsceremonie aan de Lagedijk werd gadeslagen door honderden mensen. De rest van de dag was er braderie en muziek, Zo druk als het overdag op straat was, zo rustig was het 's avonds. Het jazzfestival 'Jazz op de echte Dijk' was dan ook meer 'Jazz in de kroeg'.

Noordhollands Dagblad 28 augustus 1996

Zaandijkersluis in ere hersteld

Een sluisje, met een verleden van bijna driehonderd jaar, is sinds 24 augustus 1996 weer in gebruik. Voor de pleziervaart, wel te verstaan. Het Guisveld is hiermee bereikbaar geworden voor kleine schepjes en kano's en velen zullen er in de toekomst van kunnen genieten.

Waterschap en Zaanstad

Ruim twintig jaar is de sluis dicht geweest. Een kistdam maakte de doorvaart onmogelijk en de sluisdeuren konden hun schutfunctie niet meer verrichten.

Het Lange Rond en de Gemeente Zaanstad gaven uiteindelijk opdracht om twee stel nieuwe sluisdeuren aan te brengen. Uitvoerder van deze opdracht was sluizenspecialist Kistemaker en Korver, die voor de nieuwe azob deuren heeft gezorgd.

Rinket

Voorbereiding De Stichting Vrienden van de Zaandijker Sluis heeft jarenlang gepraat en gelezen over de sluis, die al vanaf 1610 (toen nog van hout) in de Lagedijk lag. Oude foto's werden nauwkeurig bestudeerd en een plan werd opgesteld. Het sluisje werd drooggepompt en schoongemaakt en vervolgens werd het metselwerk en ijzerwerk opgeknapt. Toen werden de azob deuren geplaatst, waarop de bedienings-mechanismen zijn aangebracht om de 'rinket' te kunnen openen en sluiten. Met dit rinket wordt de waterhoogte in de sluis geregeld, want dat is het doel van de sluis.

Sluishuisje

Ook het sluishuisje en de brug in de Lagedijk zijn opgeknapt, en op 24 augustus was het dan zover. De Zaandijker Sluis werd feestelijk geopend door onder meer Burgemeester Bruinsma van Zaanstad.

De sluis heet voortaan de Gerrit Jan Honig Sluis. Een braderie en veel muziek omlijstten de feestelijke ingebruikname van de sluis, die het Guisveld weer verbindt met de Zaan.

Het is een mooi stuk werk geworden, waar duizenden watersport-liefhebbers veel genoeg aan zullen beleven. Een werk ook, waar Zaanstad, Het Lange Rond, maar vooral ook Kistemaker en Korver en natuurlijk de Vrienden van de Zaandijker Sluis, best heel trots op mogen zijn.

Zaaninfo augustus 1996

Opening sluis en brug

De feestelijkheden rond het 500-jarig bestaan van Zaandijk moeten vrijdag 23 augustus 1996 herleven in het dorp.

De reden voor het feest is deze keer de officiële ingebruikname van de fameuze, gerenoveerde Zaandijker sluis en de nieuwe brug in de Lagedijk. Vanavond jazz 'op de daik' en morgen braderie, rommelmarkt en plechtstatig vertoon.

'Nou d'r weer skepe door 't sloisie draive, kan Zaandaik weer Zaandaik blaive', staat er met grote letters op borden aan de brug. Dit geeft wel aan hoe groot de gevoelswaarde van sluis en brug is bij de historisch geïnteresseerde Zaandijkers.

En die zijn er relatief veel in deze oude Zaanse kern. De slogan 'Jazz op de echte Dijk' staat dit weekend centraal, belooft het comité Zaandijk 500 Plus. 's Avonds omstreeks acht uur zullen op diverse plekken op de Lagedijk jazzartiesten hun kunnen laten horen. Spelen zullen onder meer het Jos van Beest trio en zangeres Marielle Koeman, Johan Jansen en Dirk Drost.

Voor de festiviteiten, met name de braderie, is de Lagedijk morgen van 7.00 tot 18.00 uur afgesloten voor het verkeer. De buslijnen worden omgeleid. Er is geen doorkomen aan voor het verkeer want er staan maar liefst 150 kramen op de dijk tussen de Guisweg en de Zaandijkerbrug. De braderie duurt van tien tot

vijf uur. Tijdens de braderie staan er diverse optredens gepland van muziekkorpsen. Om half twaalf speelt Harmonie Apollo, om twee uur Tamboerkorps De Saen en om drie uur het Zandijks Fanfare Corps. Boerenkapel De Windmolens zal ook op het feest zijn.

Op de Willem Dreeslaan vindt, in aansluiting op de braderie, een rommelmarkt plaats. Het Comité Zandijk 500 Plus heeft hiervoor de kinderen uit Zandijk opgeroepen zich te aan te melden voor een stek.

Dagblad Zaanstreek vrijdag 23 augustus 1996

Week voor opening Zaandijkersluis

Een belangrijke week voor de Zaandijkersluis. De ophaalbrug in de Lagedijk herkreëg onlangs zijn vertrouwde vorm, de twaalfduizend kilo zware bascule werd opgetakeld en bevestigd. Sluis en brug moeten deze week operationeel worden, Voor de officiële opening op zaterdag 24 augustus 1996 moet nog worden proefgedraaid.

Vrijwilligers

Professionele bruggenbouwers en vrijwillige enthousiastelingen werkten zich gisteren in het zweet. "Wat wordt het een mooi plekje." Ab Rijken van de Stichting Vrienden van de Zaandijkersluis (in oprichting) wacht het antwoord niet af. Hij vertelt trots over de inspanningen van de vrijwilligers. "Hier komt de bank die het Sluiswachtersgilde met Zaandijk 500 kreeg van de burgemeester." Burgemeester J. Bruinsma-Kleijwegt speelt toch een belangrijke rol bij de restauratie van brug en sluis. Zo is zij, volgens Rijken, ook de enige die de nieuwe naam van de sluis weet.

Zaandijkersluis

"Ja, ik weet 't ook, maar de naam blijft nog geheim." Rijken doet nog geheimzinnig daarover. Maar, zegt hij zelf, de sluis zal in de volksmond gewoon Zaandijkersluis blijven. De nieuwe naam wordt bij de officiële opening door bestuurders van de gemeente Zaanstad en waterschap Het Lange Rond bekendgemaakt. Die naam staat op een gedenksteen die nog in de sluismuur wordt gemetseld. "We willen de remmingswerken ook nog verfraaien."

Bovendien, vervolgt Rijken, wil het sluiswachtersgilde voorafgaande aan het openingsweekeinde proefdraaien. "Het schutten van de sluis en openen van de brug wordt allemaal handwerk. Dat moet vlekkeloos verlopen. Daarom willen we eerst de kinderziektes onder de knie krijgen."

Dagblad Zaanstreek augustus 1996

Burgemeester en dijkgraaf openen Zaandijkersluis

De Zaandijkersluis en de brug in de Lagedijk worden zaterdag 24 augustus 1996 geopend voor de pleziervaart tussen de Zaan en het Guisveld. Wethouder L. Berkhout van openbare werken verleent omstreeks elf uur vrije doorvaart.

De officiële opening wordt even daarvoor verricht door burgemeester J. Bruinsma-Kleijwegt en wnd. dijkgraaf J. Kriek van waterschap Het Lange Rond. Kriek komt als vervanger van de medio juli overleden dijkgraaf H. van der Pal. Bij de opening zal ook de nieuwe naam van de Zaandijkersluis bekend worden gemaakt. Deze wordt nog angstvallig geheim gehouden.

Sluis en brug zijn en worden nog opgeknapt en hersteld door de gemeente en het waterschap. Vrijwilligers knappen het sluis-wachtershuisje op. Zij zullen in de weekeinden brug en sluis met de hand bedienen.

Dagblad Zaanstreek vrijdag 9 augustus 1996

Vier sluizen met dichte beurzen naar waterschap

Zonder discussie, met een hamerslag, hebben de hoofdingelanden van waterschap Het Lange Rond drie sluizen overgenomen van Zaanstad. Gemeente en waterschap vinden het duidelijker wanneer één instantie zich met de sluizen bezighoudt en kwamen daarom tot overeenstemming.

Zaandijkersluis

Met gesloten beurzen zijn beheer en onderhoud van de Overtoomsluis (met bijbehorend woonhuis), de Papenpadsluis, de Weelsluis en de Mallegatsluis hiermee overgegaan in waterschapshanden. De Zaandijkersluis is een verhaal apart. De overdracht daarvan wordt eventueel later geregeld. Dat is afhankelijk of de gemeente deze sluis openstelt voor de watersport. Zo ja, dan moet de gemeente zelf de kosten daarvan grotendeels voor haar eigen rekening nemen.

Zaanstad

Dit vonden eerst alleen dijkgraaf en heemraden van het waterschap. Maar met het aannemen van dit voorstel schaart het hele waterschapsbestuur zich achter het standpunt; dat Zaanstad moet betalen voor de open Zaandijkersluis.

Oud-wethouder Th. Germeraad had in het openbaar de suggestie gewekt dat Het Lange Rond aan de wens van veel Zaandijkers zou voldoen met een fikse financiële bijdrage aan de sluis.

Dagblad Zaanstreek 27 juni 1995

Kenmerkende sluis tussen Zaan en Westzanerpolder

Bouwwerken tussen twee wateroppervlakten met een verschillend peil, met het doel schepen door te laten (schutsluis) of water in te laten of uit te slaan. De Zaanstreek herbergt heel wat van deze waterbouwkundige werken. Een fraai voorbeeld is te vinden in de Lagedijk te Zaandijk. Zaans Schoon zet zich er voor in dit voor de Zaanstreek van historische betekenis zijnde werk te behouden. Ger Jan Onrust kwam tot de volgende slotsom.

Cornelis Heijndricksz. nam in 1601 aan dat de 'somma van vijf hondert en tsestigh gulden' voldoende was om een 'groote Valdeur wijt XVIII voeten tusschen sijn stijlen benoorden Saendijck offte vijf broers inde Banne van Wessaenen', waarvan de drempel 'drie en twintigh voeten lanck' moest worden, voldoende was om een adeuate waterverbinding tussen Westzaan an de Zaan ter hoogte van Koog aan de Zaan en Zaandijk tot stand te brengen. Drie-honderd-vijf-en-tachtig jaar later zijn 'de deskundigen' het er niet over eens hoeveel het herstel van de Zaandijkers Sluis, want daar doelde Cornelis Heijndricksz. op, zal kosten.

Luc Ooms

Ergens tussen 125.000 gulden en 800.000 gulden, waarbij het zeker niet hoeft te zijn dat de waarheid in het midden (dus iets meer dan vier en een halve ton) ligt. Sinds 1991 streeft Zaandijkers Luc Ooms naar het opnieuw openstellen van de in 1974 afgesloten markante sluis. Een streven waar hij in de loop van de tijd, de stichting Domineestuin, de Vereniging Tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek, de Bond Heemschut, de Belangenvereniging Rooswijk i.o. en Zaanse Schoon achter heeft gekregen.

De argumenten zijn dan ook sterk: behoud van een karakteristiek functionele sluis; handhaving van een van de laatste voor de Zaanstreek zo kenmerkende verbindingssluizen tussen Zaan en Westzanerpolder; het openstellen van de mogelijkheid om na bijvoorbeeld een trouwplechtigheid in de Bannehof op een huwelijksboot te stappen en deze rechtstreeks naar de tegenover gelegen Zaanse Schans te varen; aansluiting bij de infrastructuur van Rooswijk, waar bij de bouw van de bruggen rekening is gehouden met een doorvaarhoogte van 1,70 meter; versterking van de recreatiemogelijkheden vanuit laatstgenoemde wijk; doorstroming en intrek van vis, zoals glasaal.

Paalworm

Ruim een eeuw na de eerste aanleg van de houten sluis in Zaandijk-noord, gingen de eigendomsrechten over van de Banne van Westzanen (vergelijkbaar met de huidige gemeente Zaanstad, min Zaandam-oost en Assendelft) naar het dorp Zaandijk. Kort daarop, in 1727, werd een compleet nieuwe sluis aangelegd. Dit was noodzakelijk omdat een uit Indie meegenomen minuscuul diertje - de paalworm - overal in Nederland de houten waterwerken aanvrat en ondermijnde. Van de toenmalige 'nieuwe steenen sluis op 't Noordend van Zaandijck' getuigt een in de sluismuur gemetselde gedenksteen. De steen, echter niet de sluis, staat op de provinciale monumentenlijst.

Nadien werd het bouwwerk nog drie keer ingrijpend gerestaureerd - een teken dat de sluis zijn functie nog geenszins verloren had. In 1838, 1923 en in 1953-1954 vonden de herstelwerkzaamheden plaats. Juist door de werkzaamheden in de jaren vijftig bevindt de schutsluis zich in een relatief goede conditie.

Rapport

Een opdracht van de gemeente door het raadgevend ingenieursbureau Witteveen & Bos (1992) samengesteld rapport concludeert: 'De schutsluis Sluissloot verkeert in technisch redelijke staat, zodat renovatie van de sluis een reële optie is. Naast vervanging van de deuren en het aanbrengen van bewegings-werken dienen in hoofdzaak alleen restauratiewerkzaamheden aan het metselwerk uitgevoerd te worden'.

Latere inspectie van de draaipunten maakte duidelijk dat vervanging (kosten tachtigduizend gulden) in het geheel niet nodig is. In 1953-1954 zijn de punten vervangen en de verankering werd in beton gegoten.

Hoewel historisch een gemetselde verankering beter op zijn plaats is, is reconstructie niet direct noodzakelijk. Witteveen & Bos concludeerden dat voor renovatie van de sluis 810.000 gulden nodig is. Daar tegenover staat een onderzoek van aannemer Korver, die herstel op 125.000 gulden schatte. Zoals gezegd, de waarheid hoeft niet in het midden te liggen, ook al omdat ook andere bedragen, zoals 460.000 gulden hebben gefigureerd. In ieder geval zal bij herstel rekening gehouden moeten worden met de kosten van verwijdering van een sterk verontreinigde sliblaag van ruim een meter dik.

Rest het huidige status quo: een afgedamde sluis, waar steeds meer verontreinigd slib aan beide kanten van de wand en deuren zich kan ophopen en waarvan de constructie ook alleen achteruit kan gaan. Het waterschap is eventueel bereid de sluis over te nemen, maar dan moet wel aan een duidelijke voorwaarde zijn voldaan: het moet een goed onderhouden, werkende sluis zijn.

Zaanse Gezinsbode 7 februari 1995

Gemeente moet meeste betalen aan de Zaandijkersluis

Wil de gemeente de Zaandijkersluis weer geschikt maken voor de pleziervaart, dan zal ze dat zelf voor het grootste deel moeten betalen.

En het merendeel van de kosten wordt niet ter beschikking gesteld door waterschap Het Lange Rond. Medio maart werd, door de inmiddels vertrokken CDA-wethouder Th. Germeraad (Openbare werken), de indruk gewekt dat Het Lange Rond de reddende engel zou zijn voor die Zaandijkers, die bij voorbeeld op de Zaan ÆfÂn in het Guisveld willen kanoÏfÂn. Germeraad sprak toen van een presentje van het waterschap aan het jarige dorp. Zaandijk bestaat dit jaar 500 jaar.

In het voorstel tot overname van de sluizen in Zaanstad, van de dijkgraaf en heemraden aan het college van hoofdingelanden, staat nu echter hoe Het Lange Rond zich dit voorstelt.

Het Lange Rond: "De thans buiten gebruik zijnde Zaandijkersluis is buiten de overdracht gehouden, de overdracht daarvan wordt eventueel later geregeld. Dat is afhankelijk van een door de gemeente te nemen beslissing over de toekomstige bestemming van de sluis. En wel in het bijzonder de vraag, of de sluis al dan niet weer dient te worden opengesteld. Zo ja, dan zal de gemeente de kosten daarvan grotendeels voor haar rekening moeten nemen.

Dagblad Zaanstreek 1994

Beurzen open, sluizen open

Onlangs stond in de krant het bericht dat de gemeente Zaanstad geen geld beschikbaar stelt om de oude sluis in Zaandijk weer te openen. De gemeente had uitgerekend, wat dat zou kosten en dat bedrag bleek de begroting ver te boven te gaan. Teleurstelling bij de initiatiefnemers. Oud-Zaandijker Maarten van den Berg uit de Amandelbloesem in Wormerveer reageert. Hij stelt zelf alvast 100 gulden beschikbaar.

Een grote teleurstelling voor vele Zaandijkers en vooral bij de ouderen in Zaandijk. Het sluisje wordt niet meer geopend. Wat jammer. De beeldentuin prachtig, en het oude raadhuis ook een mooi aanzien. Maar nu de noord... Dan zie ik een kerktoren zonder spits en verder een sluis met allerlei rotzooi. Het lijkt wel een dieprioel.

De opknapbeurt hoeft heus niet in één keer te gebeuren; eerst de sluizen, dan de brug. Wij, oude Zaandijkers zien er wel wat in, maar alle Zaandijkers moeten in de beurs tasten. Als dit lukt dan is Zaandijk Zaandijk weer.

Mijn gift ligt al klaar, en wel honderd gulden. Vijfentwintig jaar heeft mijn vader de sluis ieder jaar gepacht. Ik heb de sluis ook een paar weken beheerd als vader vakantie had. Vandaar dat ik dit mag schrijven. Ik hoop op goede reacties.

Dagblad Zaanstreek 13 januari 1994

Onderhoud brug bij gemeentehuis blijkt te kostbaar

De smalle fiets- en voetgangersbrug bij het gemeentehuis aan de Bannehof wordt vervangen. De verouderde oeververbinding vergt te veel onderhoud.

Daarom stelt het gemeentebestuur voor de brug te vervangen. De oorspronkelijk geplande brug tussen de nieuwbouwwijk Rooswijk-Noord en de Dr. J.J. van de Horststraat is naar oordeel van het college overbodig.

Eerder werd de mogelijkheid van een brug wel genoemd, maar aanleg van een dam is goedkoper dan de bouw van een brug.

Dagblad Zaanstreek 20 december 1993

Opknapbeurt Zaandijkersluis te duur

De renovatie van de sluis, die in 1974 werd afgesloten met een damwand gaat volgens het college van B&W van Zaanstad een half miljoen kosten. Te duur, vindt het college, dat voor de opknapbeurt 250.000 gulden had gereserveerd. De in Rooswijk wonende L. Ooms, een van de bewoners die afgelopen zomer een actie begon om de sluis zo snel mogelijk weer open te krijgen, reageert teleurgesteld. "Ik weet niet hoe ze het hebben berekend, maar volgens mij klopt het niet."

Eigen plan

Hij stelde met behulp van een aannemer zelf een plan op. "Ik heb het zwart op wit, 125.000 gulden kost het. Ik denk dat de gemeente de baggerkosten en de aanpassing aan bruggen mee heeft gerekend. Dat moet uit een andere pot komen. Ik hoor er wel van op."

De bruggen zijn in onze berekening ieder geval niet meegenomen", reageert wethouder M. Horselenberg-Koomen. De werkzaamheden aan de sluis zijn ingrijpend, dat kan gewoon niet voor 250.000 gulden. Vooral onder water moet erg veel worden gedaan", aldus de wethouder, die het plan van Ooms een 'leuk idee' vindt. "Het is echter niet haalbaar door de exceptionele kosten."

Prachtig monument

Ooms wil het er niet bij laten zitten. "Ik hoor nu voor het eerst van het besluit. Ik wil eerst wel eens inzage in de berekeningen van de gemeente. Jammer als er aan dat prachtige monument, want dat is het, niets wordt gedaan. Het is gelijk bruikbaar", aldus Ooms. Bij heropening van de sluis kunnen de bewoners weer met een bootje van Rooswijk naar de Zaan varen.

"Wij hadden dat ook erg leuk gevonden, een doorvaart naar de Zaan", laat J. Stolk van de dienst openbare werken weten. Een ingenieurbureau heeft daarom onderzoek gedaan. Zij kwamen uit op een bedrag van zeven tot acht ton. Dan vonden wij te gortig. Wij hebben dat toen nog een keer goed nagelopen, waarna wij op dat half miljoen gulden uitkwamen. De kosten zitten vooral onder het water. Scheuren in de muren, vervuilde slib, dat loopt aardig op", aldus Stolk, die er aan toevoegt dat het beweegbaar maken van de brug in de Lagedijk nog niet eens is meegerekend.

De Zaandijker sluis werd in 1610 aangelegd en was toen ruim vijf meter breed en geheel van hout. In 1727 werd de in verval geraakte sluis vervangen door een stenen bouwwerk. In 1974 werd de sluis afgesloten met een damwand.

Dagblad Zaanstreek donderdag 16 december 1993